



Vlaanderen
is omgeving

Ratatouille van natuur en cultuur

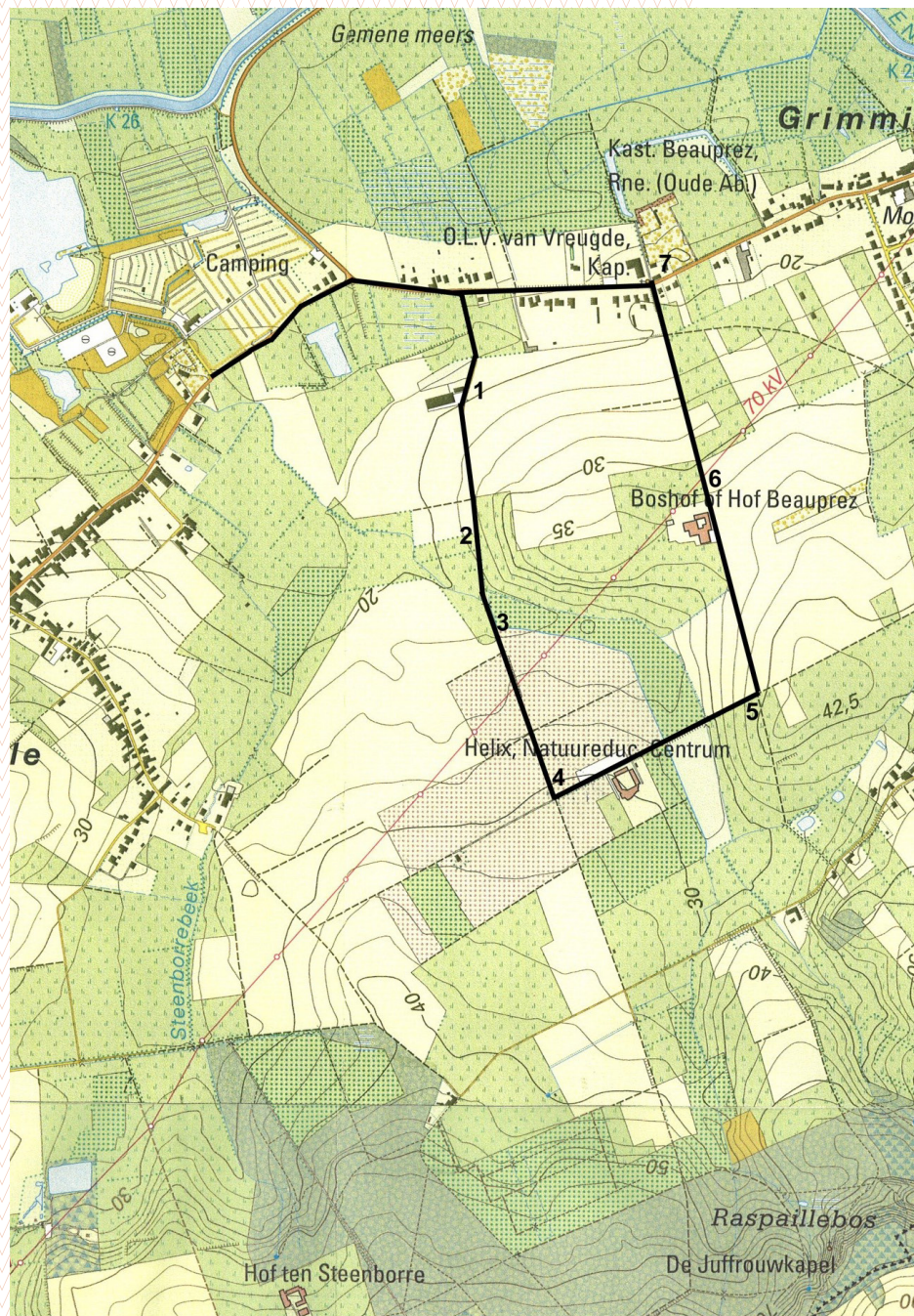


De Helix

Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu

DEPARTEMENT
OMGEVING

omgevingvlaanderen.be



Voorwoord

Op zoek naar lekkers!

Verken de omgeving tussen Dender en Bosberg. Tijdens de tocht kom je meer te weten over de streek, natuur, milieu en cultuur.

DE GAVERS AAN DE DENDER

Het Provinciaal Recreatiedomein De Gavers ligt vlakbij de Dender, die ontspringt in Henegouwen. De Dender doorkruist een groot deel van Oost-Vlaanderen en mondt in Dendermonde uit in de Schelde.

Het recreatiedomein ontstond doordat men vele tonnen grond nodig had voor het industrieterrein in Schendelbeke. Deze haalde men uit de Gavermeersen vlakbij de Dender.

DE HELIX AAN DE VOET VAN DE BOSBERG

Het Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu De Helix ligt vlakbij het Raspaillebos met als hoogste top de Bosberg. De Helix biedt activiteiten en vormingen op maat rond diverse natuur- en milieu-thema's. Je kunt ook een bezoek brengen aan thematentoonstellingen.

Deze wandelgids brengt je van De Gavers tot De Helix. Je gaat op zoek naar lekkers... Bij elke stopplaats voer je een opdracht uit. De stopplaatsen vind je op de achterkant van deze brochure. Elke opdracht leidt tot een ingrediënt dat je invult in het recept op de pagina hiernaast, naast het nummer van de opdracht. Als je alle antwoorden hebt ingevuld, heb je het recept voor een hartige taart.

Halfweg de wandeling kan je stoppen bij De Helix. Als je dan het opdrachtenparcours "op zoek naar zoetheid" in de tuin doorloopt, krijgt je het recept voor een dessert.

PRAKTISCHE INFORMATIE:

WANDELING TUSSEN DE GAVERS EN DE HELIX

Vertrek en eindpunt: Provinciaal Recreatiedomein De Gavers

Route: op achterkant boekje. De nummers op het kaartje komen overeen met de nummers van de stopplaatsen in het boekje.

Afstand: 4 km

PRAKTISCHE INFORMATIE:

OPDRACHTENPARCOURS IN DE HELIX

Locatie: tuin van De Helix (altijd toegankelijk)

In het midden van het boekje vind je het plan met opdrachten. Duur: 1.15 u

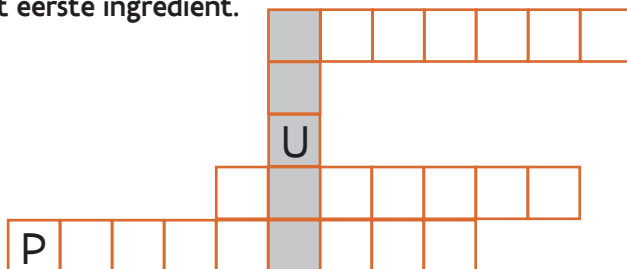
Patatjes

Aan je rechterkant zie je een aardappelbedrijf. Voor aardappelen is de boer verplicht teeltrotatie toe te passen. Als op een perceel aardappelen zijn geteeld, mogen daar gedurende de 2 volgende jaren geen aardappelen meer geplant worden.

- ▶ Welke naam hadden de inca's voor aardappelen? Papa. En de Italianen? Tartuffolo. En de Spanjaarden? Patata. En de Engelsen? Potato. En de Nederlanders? Patat. En wat zeg jij?
- ▶ Waarvoor worden aardappelen gebruikt? Bij de maaltijd (gekookt, gebakken, frietjes, puree), als chips, als dikmiddel voor sauzen (aardappelzetmeel). Maar ook in behangerslijm zit aardappelzetmeel.
- ▶ Aardappelen worden veel gekweekt in België. Ze worden in de zomer en de herfst geoogst en kunnen ook lang bewaard worden. Zo kan je bijna het hele jaar door aardappelen uit België eten. Door groenten en fruit uit eigen streek te kopen, vermijd je vele overbodige voedselkilometers. Daardoor is de impact op het milieu door transport klein.
- ▶ De herfstvakantie heb je aan de aardappel te danken!!! Vroeger werd bij het rooien van de aardappelen het hele gezin ingeschakeld, de kinderen moesten toen niet naar school en kregen aardappelvakantie.



Een aardappel groeit onder de grond. Maar ook als bewaaraardappel moet hij op een donkere plek gelegd worden; indien niet, verschijnen er groene plekken die giftig zijn. Welke witte groenten groeien ook onder de grond of in 't donker? Vul het rooster aan. **In de grijs getinte vakjes vind je het eerste ingrediënt.**



Aan je rechterkant zie je, na een reeks akkers, een aantal weiden omzoomd met knotbomen. Zoek in de knotbomenrij langs het pad naar de enige knotpopulier. De andere zijn allemaal knotwilgen.

- ▶ Als echte naam schietwilg heeft en dat deze boom zonder te knotten wel 25 m hoog kan worden?
- ▶ Liefst groeit op vochtige grond en gemiddeld 100 liter water per dag verdampt? Daarom werd hij vroeger ook aangeplant op natte gronden.
- ▶ Met zijn dichte kruin en vaak holle stam nest- of schuilplek biedt aan steenuilen, marters, vleermuizen en insecten?
- ▶ Vroeger werd geknot om het dikkere hout te gebruiken als geriefhout voor bv. bezemstelen, weidepalen...? Van de dunnere wilgentwijgen of "wijmen" werden manden gevlochten.
- ▶ Zijn schors een natuurlijke pijnstiller bevat?
- ▶ Ook bekend staat als een speciale boom, waar de heksen kwamen uitrusten in de kruinen?
- ▶ Voor kinderen een ideale speelplek kan zijn?



In veel van de knotwilgen op je weg zie je ook nog andere planten groeien. Vind je in deze knotbomenrij ook roos, braam en houtzwam terug? Deze houtzwam is niet eetbaar.

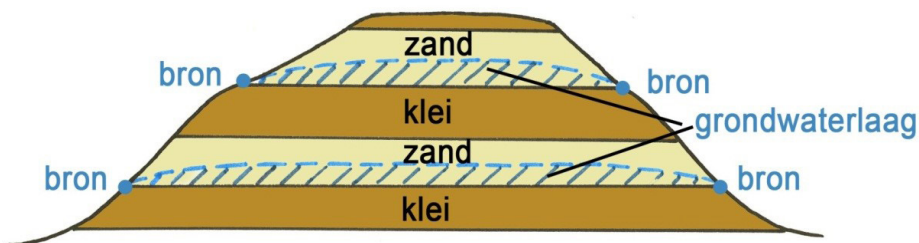
Welke gekende zwam kan je kopen en gebruiken in je recept?

[illegible]

Bronbeekje

Als je aan de laatste knotwilg komt op je rechterkant, zie je aan de linkerkant van de weg tussen de brandnetels en andere kruiden, een beekje. Misschien staat het op dit moment zelfs droog.

Volg je de beek van bron tot monding - volgens de stroomrichting - dan ga je stroomafwaarts. Links heb je dan de linkeroever en rechts de rechteroever. Sta je hier aan de linker- of rechteroever van de beek?



De Bosberg, recht voor je, waar een aantal bronnen terug te vinden zijn, bestaat uit een afwisseling van klei- en zandlagen. Insijpelend regenwater kan wel doorheen de zandlagen, maar niet doorheen de kleilagen dringen. Het water vormt boven de kleilaag een grondwaterlaag. Waar dit grondwater aan de oppervlakte komt, ontstaat een bron.



De bron van dit beekje ontspringt op een plaats die bijna 60 m hoger ligt. Volg op de kaart op de achterzijde van het boekje de loop van deze beek. In welk bos ontspringt ze?

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

De eerste 4 letters verwijzen naar keukengerei.
Welk zuivelproduct kan je hiermee fijn malen?

--	--	--	--

4

Vos en ree

Als je recht voor je kijkt, zie je in de verte het Raspaillebos. Dit bosgebied ligt op de flanken van de Bosberg en wordt omzoomd door een mozaïek van weiden, akkers, knotwilgenrijen en houtkanten. In de lente kleurt het bos wit door bosanemonen en daslook en paars door de wilde hyacinten. De rust en de gevarieerde structuur van het bos zijn ook aantrekkelijk voor vele diersoorten. Vele dag- en nachtroofvogels broeden in of rond het bos en de bronbeekjes zijn het leefgebied van de zeldzame vuursalamander.

Ook enkele grotere zoogdieren hebben het hier perfect naar hun zin. Wie vroeg uit de veren is, kan langs de bosranden reeën zien grazen en soms riskeert een groepje reeën zich zelfs tot hier om van de jonge aanplant te snoepen. Ook de vos werd op deze plek al vele malen gesignaleerd.



In de buurt van De Helix kan je deze dieren tegenkomen. Verbind het juiste dier met zijn afdruk en vul het rooster in.



1

A



2

B



3

C



4

D



1	2	3	4

8

Vraag:

Ik weet niet of het waar is, maar ze zeggen dat je in De Helix ...

- ▶ ... enkel met je school kan komen

Waar / Niet waar

- ▶ ... enkel terecht kan voor wandelingen in het bos

Waar / Niet waar

- ▶ ... enkel terecht kan voor natuurthema's

Waar / Niet waar





Oplossing: Niet waar - Niet waar - Niet waar
 Bij De Helix kan je met school en zonder de school komen. Er zijn
 verschillenden dingen te doen over uiteenlopende thema's

Vraag:

Klopt het dat deze plek 250 jaar geleden zee was?

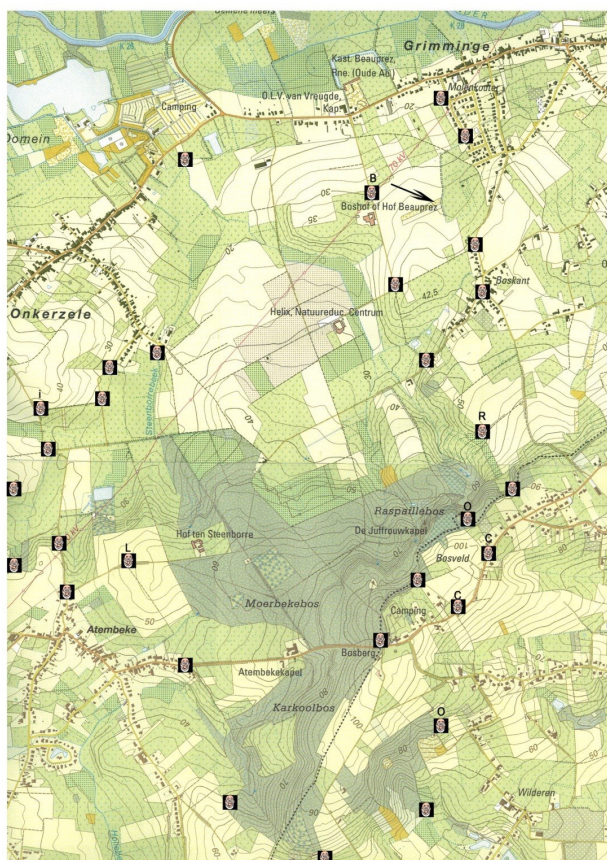


Oplossing: Miljoenen jaren geleden was deze plek zee, ongeveer 250 jaar geleden veranderde deze plek tot een bos.

In de tijd van toen...

Welk ingrediënt bekom je met de lettertjes die je tijdens het tekenen tegen komt?

--	--	--	--	--	--	--	--



Slechte fotograaf

Vlak voor je zie je een hoogspanningslijn die elektriciteit van de productiecentrales vervoert tot bij de gebruikers. Deze lijn vertrekt vanuit Aalst en bedient de stad Geraardsbergen. Deze lijn werkt op een hoogspanning van 70.000 Volt.

Er bestaan aanwijzingen dat de magneetvelden van hoogspanningslijnen van invloed kunnen zijn op de gezondheid van kinderen en meer bepaald op het voorkomen van leukemie. Daarom wordt het wonen onder een hoogspanningslijn ontraden.

www.mmk.be



Stop na de boerderij. Vergelijk deze foto met het landschap en zoek de 5 fouten.

Eén van deze verschillen is een ingrediënt voor je recept.



7

Beaupré onder de zon

Recht voor je zie je de restanten van het poortgebouw van de Abdij van Beaupré. De Cisterciënzerinnenabdij van Beaupré werd in 1228 gesticht door Aleidis van Boelare, een rijke weduwe die een stuk bos en een stuk weide wegschonk. De abdij werd op een 'bellum pratum' of 'schone weide' langs de Dender gebouwd. Uit deze Latijnse benaming groeide tenslotte de naam 'Beaupré'.

Eind 18de eeuw werd de abdij openbaar verkocht. Een groot deel van de gebouwen werd afgebroken. Enkel het poortgebouw, het abdissenhuis en de hoeve bleven bestaan. De gebouwen doorstonden ook enkele branden. De gebouwen zijn nu private eigendom.

Rond 1980 werd een woon- en zorgcentrum voor bejaarden gebouwd op het terrein ernaast.

Op het dak van de Residentie Beaupré zie je zonnepanelen.

Zonnepanelen zetten zonlicht om in elektriciteit. De opgewekte elektriciteit kan ter plaatse verbruikt worden voor televisie, wasmachine, verlichting ... Overtollige stroom wordt naar het net gestuurd.

Zonne-energie is een hernieuwbare energiebron. Hernieuwbare energie is afkomstig van bronnen, zoals zonlicht of windkracht, die niet kunnen opraken. Bovendien belast de productie van hernieuwbare energie het milieu veel minder. Bij de productie van 1 kWh elektriciteit uit kolen ontstaat minstens 850 gram CO₂; 1 kWh stroom uit zonlicht levert maar 50 gram CO₂ op. CO₂ is een broeikasgas dat de opwarming van de aarde bevordert.



Maar de groenste én de goedkoopste stroom blijft nog steeds de stroom die niet wordt verbruikt! Probeer daarom eerst overbodig elektriciteitsverbruik te vermijden. En kleinere investeringen zoals isoleren kunnen meer winst voor het milieu én voor uw portefeuille opleveren.

Warmte-energie heb je nodig om alle ingrediënten om te toveren tot iets lekkers.



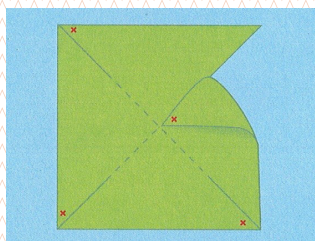
Die heb je ondertussen vergaard.

Schuif in de  die taart!

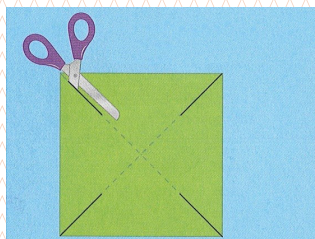


Knutsel een hernieuwbare energiebron.

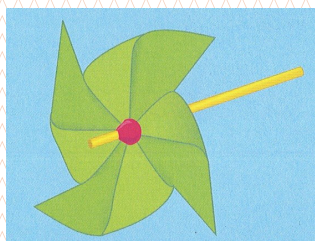
Een windmolen!



Knip een vierkant stuk papier van 10 bij 10 cm. Knip de vouw door van elke hoek tot in de helft.



Vouw de hoeken met een X naar het midden en plak ze vast met een lijmsstift. De vouwen moeten rond zijn en niet plat liggen.



Maak met een potlood in het midden een gat en duw er een rietje doorheen. Zet het in deze positie vast met plasticine.

Hartige surprise

VOOR HET DEEG

Doe 200 gr bloem in een kom en voeg een beetje zout toe. Snij 100 gr koude boter in kleine stukjes en kneed die door het deeg. Voeg 3 eetlepels water toe zodat je een glad beslag bekomt. Laat 30 minuten in een bolletje rusten in de koelkast.

Bestrooi het werkvlak met bloem en rol het deeg uit tot een dunne lap. Bekleed de ingevette taartvorm hiermee. Prik enkele gaatjes in de bodem en laat het deeg 10 minuten zonder vulling voorbakken in een voorverwarmde oven op 200°C.

VOOR DE VULLING

Verdeel 1 (5) in kleine roosjes en stoom ze gaar.

Snipper 1 (1). Snijd 250 gr (2) in stukjes.

Fruit de (1).

Voeg na 2 minuten de (2) toe en bak ze kort op een hoog vuur.

Roer 2 (6) los in 1 dl (4). Voeg zout, peper en eventueel andere kruiden toe.

Verdeel de groenten op het korstdeeg in de taartvorm. Giet het mengsel over de groenten. Bestrooi met geraspte (3).



De Helix

**Vlaams Kennis- en Vormingscentrum
voor Natuur en Milieu**

Hoogvorst 2, 9506 Grimminge
Open elke werkdag van 8u30 tot 16u30
054/31 79 50 - www.dehelix.be
dehelix.omgeving@vlaanderen.be

V.U. Peter Cabus, secretaris-generaal
Departement Omgeving
Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel